

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Delavstvo in poddržavljenje ljudske šole.

Sedanja vojna je pokazala marsikatero hibo v državni upravi, tako tudi potrebo šolske reforme. Kakor se sliši, namerava vlada ljudsko šolo poddržaviti. Vlada hoče dobiti v ljudski šoli večji upliv na vzgojo otrok. Obenem hoče tudi odpraviti nedostatek v nekaterih krajih, kjer ni bilo za šolo dovolj preskrbljeno in da se je pojavilo preveč analfabetov.

Stališče vlade je razumljivo. Ona hoče imeti izobraženo vojaštvo, ker z njim mnogo lažje in sigurnejše postopa; to, da je pokazala posebno sedanja vojna. Zato hoče že v ljudski šoli začeti z najširšo vojaško izobrazbo in da hoče imeti vso oblast na ljudskih šolah tudi sama v rokah.

Vse to je seveda stvar državne uprave in zoper poddržavljenje ljudske šole nimamo nič ugovarjati, le toliko bi omenili, da naj bi se pri tem vlada ozirala tudi na želje delavstva glede reforme ljudske šole.

Ljudska šola, visoka šola, univerzitetna naj bi se razredovala v socialnih ozirih. Izobrazba zahteva sredstev in časa; v kapitalističnih krogih razumevajo od nje korist in ne samo pomen. Visoke šole služijo dostopu v visoke službe, ljudske pa le v najpotrebnejše, kar pa služi zopet samo kot orodje kapitalističnim družbam. Nedostatki v ljudskih šolah se britko občutijo danes bolj kot kdaj prej: prenapolnjeni razredi, nezadostni prostori in pomankanje učiteljskih moči. Osobito ovira beda z ozirom na zdravje in podlago v izobrazbi. Če je že tako daleč, se vidi, kako zelo je potrebna v tem vpogledu reforma šolske mladine. Statistika naj pove, koliko jih je iz proletarijata zmoglo do višje izobrazbe — neuspešnost poizkusov se bo zazrcalilo v milijonskih številkah, kojim je bila pot zaprta. In če kdo doseže, je to le še bitje, ki je vsake samostojnosti oropano, iztrgano svoji razrednosti in podjarmljeno kapitalističnim krogom.

Izobrazba je idealen cilj svobode, na kojega podlaga je temeljito šolstvo in peda-

gogika nazorom Pestalozzija — sedanje poučevanje pa služi koristolovstvu celo v univerzah; sedanji duh razjeda celoten poučevalni pogoj, kajti pouk ljudskih šol je izobraževanje proletarijata v orodje kapitalističnih, pouk v višjih šolah pa prirojeno mladine gospodujočih razredov.

Vojaška uprava hoče imeti izobraženo vojaštvo, ker z njim mnogo lažje in sigurnejše postopa. To je vse prav in lepo in temu nihče ne oporeka. Toda, da bi se že v ljudski šoli pričelo z vojaškimi „igrama“ to po našem mnenju, ne bi bilo na mestu, kajti potem bi ostal ves drugi pouk brezuspešen.

Da ni pri nas ljudska šola to, kar bi morala biti, so tudi krive slabe posledice narodnostnih bojov, posebno ob meji. Kakor na Češkem, tako je tudi pri nas: eden drugemu si nasprotujejo glede učenja drugega deželne jezika. V svoji slepoti si predstavljajo, da koristijo svojem narodu, če medse in sodeželane druge narodnosti postavljajo meje jezikovne ekskluzivnosti. Od tega pa učeča mladina nima prav nič koristi. Kaj pomaga delavskemu otroku narodnostni boj, ko mu pa po želodcu — kruli.

O reformi ljudskega šolstva po vojni je sprejelo štajersko nemško učiteljsko društvo na svojem zborovanju 25. p. m. v Gradcu resolucijo, ki pravi: Vse ljudske in meščanske šole se morajo poddržaviti, uvesti se mora jednotna šola z 8letno šolsko obveznostjo brez vsakih olajšav, kakoršne se sedaj v nekaterih deželah uveljavljene, šolstvo se mora kar najstrožje nadzirati, eden razred sme pohajati največ 40 otrok, v vseh nemških ljudskih šolah se naj uvede nemščina kot učni predmet v 4 zadnjih šolskih letih pa kot učni jezik v najmanj polovici vseh učnih predmetov, za mladino med 14. in 18. letom naj se uvedejo nadaljevalni kurzi (gospodarski, trgovski, obrtniški), učiteljska izobrazba naj se povzdigne z uvedbo 2letnega visokošolskega študija po končanem učiteljskem, učiteljstvo naj se uvrsti v 11. do 8. razred državnih uradnikov, naučno ministrstvo naj se popolnoma loči od ministrstva za bogočastje.

Je čisto prav, če zaveje v ljudske šole druga era. Toda, če se bo poslušalo razne svetlovalce gotovih „programov“, potem je boljše, da ostanemo pri tem, kakor smo. Če misli vlada rešiti avstrijski šolski problem in dovesti narode do razmerja, da bo koristno za vse, tedaj je njena dolžnost, da posluša one, ki poznajo samo strogo pravico.

Skrbimo za bodočnost.

Veliko dela čaka delavske organizacije po vojni. Medtem, ko se imajo združene organizacije delavskega značaja boriti z vsemi vidnimi in nevidnimi sovražniki zdrave žadružne misli, čaka strokovne organizacije veliko delo pravzaprav šole po vojni. Kaj se ima zgoditi z invalidi, z brezposelnimi ki bodo po vojni potrebovali kruha — to so vprašanja, ki resno zahtevajo rešitve. Zaposlenim invalidom se mora zagurati primerna plača, ki ne bo nasprotovala organizacijskim načelom, posredovanje dela se mora pravično izvrševati, žrtve brezposelnosti pa se morajo zadostno podpirati.

Povsod, kjer se bo odločevalo o delavskih vprašanjih, bo strokovna organizacija v interesu delavstva ne samo koristna, ampak krvavo potrebna. Vojna pa je nadalje odkrila tudi druge važne probleme, ki istotako sekajo globoke sledi v življenju delavca: žensko delo. Iz enostavnih razlogov se širi izvrševanje raznih del z ženskimi močmi. V Nemčiji je bilo 1. januarja 1915 v bolnišniških blagajnah zavarovanih 3.168.000 delavk, 1. januarja 1916 pa že 4.631.000! Te številke povedo več kot se da napisati.

Pa tudi v Avstriji je že pred vojno štelo žensko delo visoko število. V predilniški industriji, krojaštvu, poljedelstvu, je bilo vposlenih mnogo delavk. Danes pa je ženska vposlena tudi tam, kjer bi v normalnih časih ne našla sigurno nobenega posla. Tako n. pr. v železnih tovarnah, plavžih, rudnikih, cestnih železnicah itd. In kar da organiziranemu delavcu največ misliti je to, da je to žensko delo tudi slabše plačano, dasi je skoraj ravno tako izvršeno. S tem

LISTEK.

Carigrad.

Carigrad ali Konstantinopol, nekanji slavni Bizanc grško-rimski, je danes postal zopet modern. Kakor znano vozi balkanski vlak, ki veže Nemčijo, Avstrijo, Bolgarijo in Turčijo.

Carigrad leži na hribovitem polotoku med Zlatim rogom ter ob ustju Bospora in Marmarskega morja. Evropa in Azija sta tu le za razdaljo puškega strela oddaljeni. Iz Carigrada gledajo naravnost na mesto Skutari, ki leži onostran Bospora že v Aziji. Na jugu ob morju se razprostira mestni degalata, proti severu Pera, onkraj Zlatega roga leži Štambul s Seraijem, t. j. staro sultansko palačo, z visoko porto, t. j. palačo velikega vezirja, ki je glavni turškega ministrstva, ter s Hagio Sofijo, glavno mohamedansko mošejo. Justinijan je sezidal to veliko in krasno cerkev za sv. Sofijo, a Turki svetljava, podzemskimi in nadstrešnimi že-

so jo po letu 1453 izpremenili v svoj tempelj. Za Štambulom proti severu leži ob Zlatem rogu grška četrt Feur in višje židovski Balat. Prav na kraju proti severu pa staroturški predel Ejub. Tako ima Carigrad v vseh predmestjih skupaj nad milijon prebivalcev. Večina je seveda turška, nato slede Grki, Armenci, Bolgari, Judje in razni Azijci. Tudi par tisoč Nemcev, Lahov in Francozov živi ondi.

Seveda je Carigrad veliko trgovsko mesto; Bospor ter Zlati rog sta vedno polna parnikov, čolnov in čolničkov. Štambul veže z Galato in Pero dvoje velikih mostov, na katerih je ves dan silno živ promet. Tudi turške bojne ladje stoje med mestom vedno na straži. Velikanski bazarji, kjer je na prodaj vse, s čimer se sploh da tržiti, so središča trgovine ter so tako ogromni, pravzaprav mesteca zase, da se brez vodnika izgubiš. Seveda je Carigrad po večjem delu moderno mesto z velikimi hoteli, trgovinami, gledišči, palačami, tramvaji, električno razleznicami, kolodvori, vzpenjačami, kavarnami ter z vsemi drugimi tehniškimi napravami,

ki jih imajo prva in najbogatejša evropska mesta. Zlasti Pera je čisto evropskega značaja ter so v njej krasne, široke ceste in ulice. Največ se govori turški, grški in armenski jezik; tudi vsi napisi so v teh treh jezikih.

Cerkev je baje 143, med temi 60 grško-pravoslavni, 38 armensko-gregorjanski, 12 armensko-katoliški in 26 rimsko-katoliški ter 5 nemško-protestantovskih. Židovskih sinagog je 36. Turških mošej je seveda par sto. Tudi šole ima vsaka narodnost; najboljše šole so baje grške in armenske. Časopisov izhaja okoli 60 v raznih jezikih, seveda tudi v nemškem. Kolportaža je prosta.

V Skutariju je ogromno mestno pokopališče; to je velik cipresni gaj, v čegar senci leži in stoji na tisoč gomil in grobnih spomenikov. Vsak grob ima dva spomenika: enega pri vzglavju, drugega pri vnožju. Spomeniki so navadno zeleni, napisi pa pozlačeni.

se seveda delovni trg za moške delavce zmanjšuje, ker plače moških delavcev vsled cenejše ženske delovne moči padajo, dasi bi moralo enako delo biti tudi enako plačano. Kako bodo pri takem sistemu prišli vojni poškodovanci na svoj račun, si lahko mislimo. Na ta način je moško delo izpostavljeno nevarnosti, da izgubi svojo že itak nizko ceno. Razumtega pa se bodo po vojni pojavile tudi druge razmere, ki bodo na delavčev plačo neugodno uplivala. Pri tem pa ni niti treba, da to nastopi pri plači sami, zadostuje že dejstvo, da bo kupovalna vrednost denarja padla, kar se bo zgodilo z upeljavo novih davkov itd. Neglede na to, pa občutimo že danes vsled druginje nazadovanje denarne vrednosti. Skušnja nas je že velikokrat poučila, da podražitev živil ne odneha preje, dokler konkurenca ne spregovori resne besede. To pa v dobi kolidiziranja ne bo kmalu mogoče. Zato bodo cene raznih predmetov tudi po končani vojni ostale visoke, če se ne bodo še dvigale. Vsled pomorskih vojn, se je število ladij že sedaj precej znižalo, zato nikakor ne bo mogoče takoj prve dneve zadostiti vsem potrebam kar se tiče prekomorskega in inozemskega blaga. K temu pa je prišteti tudi, da je tudi število goveje živine silno padlo, da je vsled vojne uničenih ogromno rodovitnih poljan. Če upoštevamo nadalje, da tudi sklep miru na more čez noč ustvariti prejšnje urejene trgovske stike z ostalimi državami, tedaj je jasno, da bodo cene živilom in drugih potrebščin le počasi padale, prejšnje cene pa najbrž ne bodo nikoli več dosegle. Vse to pa povzroča padanje cene denarne vrednosti pri nakupu živil, kar pomeni tudi padanje delavskih plač.

Pred očmi moramo imeti nadalje, da so strokovne organizacije med vojno silno trpele z izgubo članov skoraj v vses strokah, kakor tudi, da so izdale ogromne vsote v olajšanje bede prizadetih. Na drugi strani pa smo doživeli dejstvo, da so se podjetniške organizacije, ne samo izpopolnile, temveč, da jim je vojna veliko pripomogla, do mogočnega razvitka. Moč podjetniških organizacij ne leži v številu članov, ampak v številu in obsežnosti njih podjetij; že se kažejo znamenja te moči. Glasilo nemških industrijcev že sedaj ponosno oznanja, da bodo podjetniki prav tako kakor pred vojno zastopali stališče, da za vedno odklanjajo vsako pogajanje in vsako pogodbo strokovnih organizacij, kakor odklanjajo tudi vsako izpopolnitev socialnih postav, in izboljšanje volilne pravice. Gotovo, krog teh zagriženih nasprotnikov, vsake še tako pravične delavske zahteve je majhen, toda mogočen dovolj, da pritegne nase tudi vse ostale podjetnike ter zna tudi na vladno stran uplivati s svojo močjo. Kažejo se znamenja neizogibnih konfliktov, ki bodo po vojni izbruhnili, pred vsem v železnih tovarnah in rudnikih.

Iz opisanega lahko spoznamo, da bo delavstvo po vojni imelo težko stališče. Brezposelnost, ženska konkurenca, druginja, novi davki, močnejše podjetniške organizacije — pet močnih faktorjev. Vse to bomo težko zmagovali. Ker nas izkušnja uči, da uspehi strokovnih organizacij ne padajo iz neba, temveč da si je delavstvo vsak košček pripoljšanja priborilo s trudom in močno organizacijo in ker že danes lahko opazujemo, da se podjetniške organizacije oborožujejo, da preprečijo vsak delavski poizkus za izboljšanje njih razmer, tedaj je dvakrat potrebno, da pravočasno poskrbimo, da se naše organizacije izpopolnijo, da bodo lahko izvršile vse naloge, ki se morajo v interesu delavstva izvršiti.

Skrbimo za bodočnost! Povsod naj zadoni ta klic k zbiranju in okrepitvi strokovnih organizacij. Težki boji nas še čakajo. Složno in močno mora biti delavstvo, če hoče premagati bodoče viharje. Ne glejmo torej ne na levo, ne na desno, temveč sledimo neomajno k že označenemu cilju — k svobodi!

Svetovna vojna.

Glede nemško-amerikanskega spora še ni nobene avtentične vesti o razpoloženju merodajnih krogov, vendar pa prevladuje zlasti v Berlinu mnenje, da se bo kriza mirno končala. „Kölnische Zeitung“, ki ima priznane dobre zveze z nemškim zunanjim uradom, smatra konflikt že za popolnoma poravnane ter poudarja: Našim sovražnikom so padli vsi krasni upi, da se jim bo pridružila tudi Amerika, v vodo. V ostalem najdemo v poročilih iz Amerike, zastopana vsa mnenja: od vesti, da je Wilson noto že akceptiral, pa do senzacionalne laži, da bodo nemškemu veleposlaniku v Washingtonu že danes izročene potne listine, so zastopane vse verzije. Pravilno pa bo le, da je presojati situacijo slej ko prej optimistično.

Ententa tudi ni zadovoljna, da se Amerika in Nemčija sporazumeta. Zato so pričeli razni ententni listi prinašati gorostastne vesti o vojnih pripravah Amerike, kar pa je vse izmišljeno. Posebno angleško časopisje je v zadregi. Sedaj prinaša, da vojna traja lahko še eno leto, tudi še dve leti. Pa naj traja kratko ali dolgo, na vsak način je treba zmagati. Vlada in dežela se bosta bojevala do konca. Nobeden izmed zaveznikov ne omahuje. Nikdar se še ni omenil mir. „Mir“ je beseda, ki smo jo črtali iz jezika, dokler ne zmagamo.

Vzlic temu pa je vendar napovedana ofenziva odgojena, najbrže z ozirom na vreme, kar velja posebno za vzhod. Tudi na zahodnem bojišču še niso pripravljeni na njo, na Balkanu pa še čakajo srbske armade. Pogoji ofenzivi niso ugodni. Predorni poizkus v Champagni in pri Artois je stal lani Francoze 190.000 mož, Rusi so izgubili v bojih ob novem letu 90.000 mož, marca pa 140.000. Italijani so izgubili vselej ob napadih pri Soči 100.000 in 150.000 mož. Da vztrajajo dosedanje neuspehe, nameravajo izvesti novo ofenzivo v večjem obsegu. Če se res izvede dosednji načrt, po katerem naj bi se istočasno napadlo na zahodu od zgornege Rena do izliva reke Yser in bi izkrcali istočasno armado na belgijski obali, je pričakovati števila ranjencev, pogrešancev in mrtvih, ki bi presežalo šestmesečno število, ne da more sporazum upati na predor sovražnih črt.

Ameriška vlada je 8. t. m. odposlala odgovor Nemčiji. Nota vsebuje le 200 besed.

Italijanska borba ob Soči je od decembra l. l. pridružila četrtmilijonskim italijanskim izgubam iz prvih treh soških bitk nadaljnih 70.000 mož, in 600.000 kasneje vpoklicanih vojakov ravno zadostuje, da nadomeste celokupne italijanske izgube. Kljub temu se Cadornova taktika ni izpremenila. Znova je nastavljal napadalni navor ob spodnji Soči, kjer vabi k vhodu odprta goriška dolina in kjer so z Gorico in Trstom zvezani vabljivi politični cilji tako blizu, da bi jih dosegel z roko.

Avstro-ogrsko vojska, na treh frontah istočasno zaposlena, postopa nasproti italijanski vojni doslej samo kot obmejna straža, in to stražno mesto je dosedaj proti celokupni italijanski bojni moči neomajno držala.

Kakor se sliši, Italijani sedaj že ne mislijo več na Trident, Gorico, Trst, marveč bi bili zadovoljni, če bi ohranili, kar imajo sedaj.

Po večdnevem večjem ali manjšem brezdelju na soški fronti krog Gorice so se razvili strašni boji. Topovi grome z vsa strašno silo. Grom topov divja naprej. Okna žvenkečejo, ves vzduh je nasičen s tem uničujočim topniškim ognjem, ki se vali preko gor in slemenov kot vse podirajoča nevihta. Kot za časa najljutejših italijanskih ofenziv. Najhujša je kanonada na dobrdovski planoti.

Po veliki januarski ofenzivi Rusov, ki se je popolnoma izjalovila, je bilo nekaj

časa mirno. Ko je pa na ruski strani postal poveljnik general Brusilov mesto Ivanova, so Rusi na novo razvrstili svoje čete. Posledica tega je bila doba novih napadov, ki se loči v dve glavni skupini. Najprej so Rusi na celi fronti skušali priti v posest naših predpostojank, da bi se potem lahko približali glavni črti. Obojestranske postojanke tako ob Stripi kakor tudi pri Zalesčikih so med seboj oddaljene od 800 do 1200 metrov. Zato sta oba nasprotnika zasedla in utrdila posamezne višine med obema črtama.

Rusi so nadaljevali svoje napade proti severu. Gipsarka, vzhodno od Jaslowieca in naše postojanke pri Trybohovcih in vzhodno od utrdbe Baltin v severnem odseku fronte ob Stripi so bile ljuto napadane. Toda vsi navalji so se izjalovili. Za možnost nadaljene izpeljave ruskih napadov govori dejstvo, da so bile čete v vzhodni Galiciji izmenjane in ojačene s Sibirci, Kavkazi in zelo dobrimi južno-ruskimi četami in da so tudi topovski material deloma izmenjali, deloma pomnožili.

Rusi širijo poročilo o nameravani veliki ruski ofenzivi, ki jo nameravajo izpeljati z močnimi sredstvi. To so sklenili zadnje dni v ruskem glavnem stanu in je s tem v zvezi izpremembra, ki je napovedana v vodstvu ruske vojske. Sicer nikjer nobenih posebnih dogodkov.

V kratkem se prično v Parizu zopet konference. Splošno se sodi, da tudi to pot Rusija ne bo zastopana, ali pa bo le piclo zastopana. Dne 28. maja se vrši v Parizu konferenca francosko-italijanskega komiteja in nekako ob istem času se sestane tudi francosko-italijansko-angleški mali parlament. Dne 4. junija se bo otvorila gospodarska ententna ministrska konferenca.

Nemško uradno poročilo: V zvezi z uspehi na višini 304 smo naskočili več sovražnih jarkov južno od Termitskega vrha južno od Haucourta. Sovražni poskus z uporabo močnih sil zavzeti na višini 304 izgubljeno ozemlje nazaj, se je s težkimi izgubami za njega ponesrečil. Ravno tako malo uspeha so imeli francoski napadi na vzhodnem bregu Mase v okolici pristave Thiaumont. Število francoskih vjetnikov od tam se je zvišalo na 3 častnike, 375 mož in 16 ranjenih. Vplenili smo 9 strojnih pušk. Z ostalih front ni poročati ničesar posebnega, razen o patroljskih podvzetjih, ki so bila za nas uspešna.

Grška je na razpotju — tako pravijo poročila iz Aten. Značilen članek o tem je prinesel „Akropolis“, ki pravi: Po zadnjih brutalnih nasilstvih entente na Kreti, Krfu in v Patrasu, po zadnji zahtevi naših železnic moramo biti pripravljeni na vse od strani entente. Danes ali jutri znajo priti v Atene ententne čete, da odpeljejo nemškega in avstrijskega poslanika, in prav ista usoda doleti lahko tudi Skuludisa in Gunarisa. Ententa pa bo šla tako daleč in bo skušala ujeti tudi kralja. Ententa pa je na Grškem zašla v zagato in je zadela elementarno samozavest celega naroda. Skrajni čas je že, da vlada stvarem jasno pogleda v obraz. Tudi se čuje, da misli ententa porabiti zadnja sredstva, da spravi Grško na svojo stran in vrže Skuludisovo vladno. Ta mora odstopiti že iz ozirov na varnost ententnih čet, ki si niso gotove, da jih grške čete lepega dne zahrbtno napadejo.

Turško bojišče. Na Iraški fronti nič važnega. Od časa do časa se sliši topovsko gromenje. — V Kut el Amari so Turki dobili velik plen, kateri pa še ni preštet. — Tudi Kavkaško bojišče je neizpremenjeno. V vodah pri Smirni je izstreljila ruska torpedovka v družbi dveh stražerih ladij daleč od morske ožine Makri približno 100 strelcev na okolico Makri.

Domači pregled.

Zvišanje sladkorne množine za gotove delavske kategorije. Izšla je ministrska naredba, ki zvišuje štiritedensko množino sladkorja na $1\frac{1}{8}$ kg za delavce v podjetjih z dnevnim in nočnim obratom, za rudarje, železničarje in poštne uslužbenke, ki opravljajo nočno službo in za one gozdne delavce, ki se po svojem poklicu mude več kakor en dan od svojega bivališča. Tudi bolne in v zdravilišču se nahajajoče osebe bodo smele po zdravnikovi odredbi porabiti večje množine sladkorja.

Važna razsodba za rudarje. Razsodišča bratovskih skladnic so dosedaj na zelo čuden način postopala z tožitelji, ki so iskali svoje pravice pri razsodišču. Zastopala so namreč stališče, da tožitelj ako je bila njegova tožba odbita, nima pravice zahtevati povračilo potnih stroškov. To stališče je bilo jako čudno, ker se razsodišča bratovske skladnice nikakor ne da primerjati s civilnim sodiščem, ki ima razsojati o premoženskih zadevah, kjer nosi oni, ki je tožbo izgubil tudi sodnijske stroške. Če bi se ta nazor upeljal tudi pri razsodišču bratovskih skladnic, tedaj bi iste ne imele posebnega pomena, ker bi bilo zelo malo rudarjev, ki bi zmogli tudi drage potne stroške. Na ugovor od strani naših sodrugov, se je na merodajnem mestu dne 2. maja t. l. razsodilo, da se imajo razsodišča bratovskih skladnic, tudi odklonjenemu tožniku brez pridržka izplačati potne stroške. S tem je po zaslugi naše organizacije priborena za rudarje važna odločitev, ki bo prizadetim v veliko ugodnost.

Poklic črnovojniških potrjencev. Ker v javnosti marsikje prevladuje mnenje, da je treba poklica pri ponovnem pregledovanju potrjenih črnovojniških letnikov 1897 do 1866 pričakovati v kratkem se ponovno povdarja, da je imenovanemu pregledovanju namen, da se že sedaj zagotovi nepretrgano dostavljanje periodičnih (od časa do časa) nadomestkov za armado na bojišču tudi za poznejše čase in da najbrž ni pričakovati poklica tistih, ki bodo potrjeni pri tem pregledovanju, preden ne bodo v glavnem končana žetvena dela.

Župani in predsedniki žetvenih komisij ne bodo vpoklicani. Poljedeljski minister Zenker je v pogovoru z zastopniki avstrijskih poljedelcev naznanil, da po odločitvi vojnega ministrstva župani in predsedniki žetvenih komisij ne bodo pritegnjeni k črnovojniškemu službovanju. Tisti pa, ki so že bili vpoklicani, se bodo potem reklamacije oprostili vojaške službe.

Neznosna draginja obuvala. Usnje se je tako podražilo, da so revnejši ljudje v hudih skrbah, kako naj si nabavijo obuvala. Kdor ima pa še kopo otrok, ta šele občuti to draginjo. Marsikdo poreče: otroci naj bodo bos. Dobro! Nihče ne bo proti temu o lepem vremenu. Kaj pa v dežju in pa na zimo? Ali naj bodo otroci tudi takrat bos? — Pa tudi čevljarji z delom svojih rok ne morejo dobiti kruha za svoje družine. Sedaj je čevljarska organizacija predlagala, da se pomnoži število zaplenilnih komisij, prepove prodajo usnja za podplate, znižuje najvišje cene za prosto usnje za podplate, in da na razpolago 25% močnejšega usnja za podplate. Veliko se je govorilo in predlagalo o draženju usnja, a vse to ne bo pomagalo, da bi dobili cenejše obuvala. Pregleda naj se rajši po tovarnah in velikih prodajalnah usnja in dobilo se bo še toliko usnja in podplatov, da ga ne strgamo par let. Manj govoriti in več storiti!

Nesreča v kamenolomu. V kamenolomu Faccanoni pri Sv. Ivanu v Trstu je 29. m. m. pri razstrelbi mine zadel kos skale 26 letnega delavca Riccarda Furman v desno roko s tako silo, da mu je popolnoma zdrobil kost ter so mu morali v bolnišnici tako roko odrezati.

Črna pri Prevaljah, Koroško. V Žerjavu se je ponesrečil rudar Pleše, doma iz Sl. Gradca. Metal je pepel v pinjo (Drescheibe) in je prišel z desno roko preblizu. Odtrgalo mu je dva prsta in potegnilo kito z roke. Pleše ima 21 let. Tako mlad pa siromak za celo življenje. — Posestniku Martinu Lojen v Topli, je rezalni stroj, zmečkal 3 prste na levi roki.

Prepoved tihotapstva s pismi. Ker se imajo vojaške osebe posluževati pri pošiljanju kart, pisem in zavojev v zaledje le c. in kr. vojne pošte, so civilne osebe, ki sodelujejo pri tem, da se pošiljajo te poštne pošiljke na kak drug način, pri takozvanem tihotapstvu s pismi, kaznjive in zakrivijo lahko pod okoliščinami hudodelstvo pripomoči k vojaškemu hudodelstvu po § 316. voj. kaz. zak., ki spada v območju armade na bojnem polju pod naglo sodstvo, sicer pa najmanjše kazni, ki jih dolete po ces. naredbi z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, denarne globe do 200 K ali zapor do 14 dni. Pred vsakim sodelovanjem na katerikoli si bodi način pri tihotapstvu s pismi se tedaj najresnejše svari.

Paketi na bojno pošto. Občinstvo se opozarja, da mora v vsak paket na bojno pošto vložiti naslov prejemnika, sicer ni mogoče dostaviti oziroma vročiti paketov, kateri pridejo na določen kraj brez naslova. Odpošiljatelj naj zapiše na pošiljatev zmeraj tudi svoj naslov. Najpripravnější za bojno-poštne pakete so leseni zabojčki. Užgalice kakršnekoli vrste ni pošiljati v bojnopoštne pakete, ker so nedopustne.

Izkopavanje ali prevažanje padlih ali drugače umrlih vojakov je vsled ukaza armadnega vrhovnega poveljstva za čas med 1. majem in 1. oktobrom iz zdravstvenih ozirov splošno prepovedano, na kar se opozarjajo sorodniki padlih in umrlih vojakov.

Nov socijalistični list. Bosanski sodrugi v Sarajevu so pričeli zopet izdajati dvomesečnik „Razvitar“. Urednik mu je F. Markič. Novemu borilcu želimo v teh težkih časih obilo uspeha!

Maslini dobički. Pred nekaj dnevi je bil na Dunaju občni zbor družbe, ki ima v Avstriji več plinarn, med njimi tudi plinaro v Gradcu. Občni zbor je sklenil, da plača delničarjem 30 odstotkov dividende, ostane pa še poldrugi milijon čistega dobička. Značilno je da je velik del akcij te družbe v — angleških rokah in da bodo torej Angleži vtaknili masne dividende, ki jih je plačalo izkoriščano prebivalstvo dunajsko in graško. — 674 odstotkov čistega dobička je imela l. 1915 usnjarska tovarniška družba Höfler v Pečuhu. Pred vojno je bilo podjetje blizu propada. delalo je z izgubo in je moralo znižati svoj kapital na 673.000 K. Minulo leto je pa napravilo 4.538.530 K čistega dobička, t. j. 674 odstotno obrestovanje temeljne glavnice.

Obletnica poljske ustave. Dne 3. maja je preteklo 125 let, kar je l. 1791 poljski državni zbor sklenil novo ustavo. Poljaki v Varšavi so sedaj prvič praznovali to obletnico.

Velikansko patrijotično delo v kino Central v deželnem gledališču. Samo štiri dni predstavlja „Kino Central“ v deželnem gledališču velikansko patrijotično delo „Z Bogom za cesarja in državo“, delo, ki je na Dunaju bilo sprejeto z ravno tolikim navdušenjem kot tudi že v deželnem gledališču predstavlja delo „S srcem in dejanjem za domovino“. Predstave v petek 12. soboto 13., nedeljo 14. in ponedeljek 15. t. m. trajajo po dve uri, z ozirom na to in vsled silno dragega filma je vstopnina malenkostno zvišana za 10 vin. Iz Ljubljane in okolice prihitite si ogledat vsi to velikansko delo in ne bo vam žal! „Kino Central“ v deželnem gledališču je zopet pokazal, da se ne straši največjih stroškov, samo da more občinstvu nuditi nekaj, kar je mogoče videti le v največjih mestih.

Sida med, dosedaj pri nas ni bil znan, v Šleziji pa, kjer se proizvaja, je ni družike, da bi ga ne imela vedno doma. Samega kruha n. pr. ne je tam nihče, ampak ga vedno namaže s Sida-medom, in tudi drugim močnatim živilom ga primešavajo. Ker je ravno v sedanjem času kruh precej slabši in je Sida-med že zaradi primesi sladkorja zelo redilen, zato bode že zaradi nizke cene vsakomur dobrodošel.

Vestnik organizacij.

Občni zbor krajevne skupine železničarjev v Nabrežini se je vršil 1. aprila t. l. v železničarski hiši z dnevnim redom: volitev novega odbora in draginja. Obisk je bil polnoštevilčen.

Scdrug Jan je poročal o delovanju krajne skupine od meseca februarja 1915 do meseca marca 1916. Poročilo se glasi: Odborovih sej je bilo 8, ki so bile vse sklepčne, sestanka sta bila dva, enkrat s kurilničarskimi delavci in enkrat s delavci premikači. Sestanki so se prav dobro obnesli, tako da se je preprečilo 24urno službo premikačem in premogarskim delavcem. Interveniralo se je dvakrat z dobrim uspehom. Poslal se je tudi delegat k direkciji v zadevi naših zahtev, ki se je rešilo z dobrim uspehom. Zastopstvo nam je dala centrala v dveh slučajih, ki še niso rešene. Sodr. Frank poroča o blagajniškem stanju. Dohodkov leta 1915 je bilo 1979 K 86 vin. Na centralo se je poslalo 1678 K 08 vin, za železničarski dom na Dunaj se je poslalo 46 K 38 vin, za delegacije se je dalo 35 K, podpore se je izplačalo iz blagajne 13 sodrugom 98 K 20 vin, torej je v društveni blagajni ostalo 135 K 50 vin. Potrebni sodrugom v Nabrežini se je razdelilo podpore od centrale 120 K, torej se je razdelilo revnim sodrugom v Nabrežini skupaj 218 K 20 vin. Članov ima krajna skupina 133 rednih plačevalcev in 19 nerednih. Članov je pri H. U. 43. Sodrugi Mihevc predlaga v imenu kontrole staremu odboru odvezo. Predlog je bil soglasno sprejet.

Pri drugi točki dnevnega reda da predsednik volilnega odseka sodrugu Franku besedo, da prečita kandidatno listo. Izvoljeni so bili: Jan Alois, predsednik; Jagrič Alois, podpredsednik; Ahačič Valentin, tajnik; Krašovec Stanko, namestnik; Frank Mihael, blagajnik; Prinčič Franc, namestnik; Rustja Jožef, preglednik; Mihevc Franc, namestnik. Podblagajniki so: Hladnik Josip, Cijan Anton, Petrovič Ignac, Bonne Filip, Sever Albert, Mihevc Andrej, Kariš Jožef, Zelle Tomaž, Mislej Jakob, Gruden Anton, Abram Avgust, Mihevc Martin, Mari Eduart, Tercelj Anton, Lupinc Anton, Katol Janez, Kante Alois, Maver Peter.

Predsednik Jan poroča o splošnem društvenem položaju ter pozivlja sodruge k neumornemu delovanju za organizacijo. Predno preide k točki draginja, odgovarja sodrugom iz kurilnice na očitjanje, da v kurilnici dobijo najmanj podpore, in jim dokaže,

Fellerjeve tek oživljajoče ter redno prebavljanje pospešujoče rabarbarne pilule z znamko

„Elza-Pilule“

so olajšajoče sredstvo.

6 škatlic franko 4 K 40 h. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatr. št. 334 (Hrvaško). Nad 100.000 zahvalnih pisem. VI-a.

da ravno v kurilnici so najbolj slabo organizirani, a so dobili največ podpore, namreč 89 K 20 vin., sodrugi na postaji 57 K 20 vin. in prožni delavci 76 K 80 v. Dokazano je, da ravno delavci iz kurilnice najmanj obiskujejo shode in da se je v teku enega leta zanje največ doseglo.

Predsednik preide k točki draginja. Poroča, da je draginja, postala neznosna, tako da železničarji s tem malim zaslužkom ne morejo več izhajati. Dokazal je s številkami, koliko velja sedaj življenje v Nabrežini in koliko je stalo lansko leto. Podražilo se je vse za 200%. Delavec s tremi kronami na dan ne more na noben način shajati, če noče stradati. Od nobene strani ni pomoči. Zato naj se sklene, da se prosi še enkrat južno železnico, da nam pomaga iz te zagate. Predlog je bil soglasno sprejet.

Po prečitaniu prošnje so se oglašili k besedi še sodr. Mihevc, Bonne in Hladnik. Zadnji je v lepih besedah bodril tovariše na skupno delo za povzdigo organizacije in okrepitev nje moči. Omenjal je tudi nekatere nedostatke, katere se morajo odstraniti, če hočemo imeti močno organizacijo. Kakor je organizacija na eni strani izvršila v polni meri svojo nalogo, tako je seveda obsebi umevno, da morajo tudi člani izvršiti svojo dolžnost, da ostanejo zvesti svojim načelom in trdno pri svoji organizaciji, katero bodo po vojni ravno tako rabili, kakor pa danes.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključil predsednik lepo uspelo zborovanje s pozivom na navzoče, da naj solidarno krepijo moč svoje organizacije.

Vsi spisi tikajoči se krajne skupine naj se pošiljajo na naslov: Jan Alois, strojevodja, Nabrežina 256. V denarnih zadevah pa naj se obračajo na sodruga M. Franka, Nabrežina.

Podporni sklad.

XVI. izkaz.

Kocmur Ivan s soprogo K 4.—; Kopač Jože, K 3.—; skupaj K 7.—; prej izkazanih K 1774 93, skupaj torej K 1781 93.

Prispevke sprejema sodružica Alojzija Štebijeve, Ljubljana, Franca Jožefa cesta 5.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

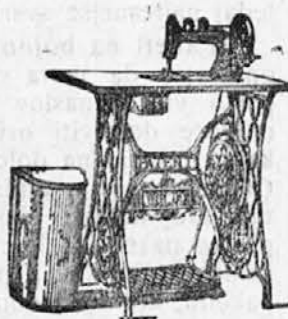
Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Ivan Jax in sin,
Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

Mama, daj Sida medu,

ki je najcenejša in najboljša jed s kruhom. Ceneno, izborno, okusno hranilo največje vrednosti je **Sida med** napravljenega umetnega medu vas bo presenetila. Med je bil dosedaj predrag, sedaj je lahko v vsaki hiši vedno v zalogi in se vživa lahko vsaki dan, osobito kot **maža za kruh** namesto dragega surovega masla, s čimer se doseže jako znaten prihranek. Ena sama poskušnja Vas bo o tem prepričala. Nadomešča mnoga druga draga jedila. Vsaka gospodinja prihrani mnogo denarja.

En zavojček velja 35 vinarjev.

Dobiva se pri razpošiljalnici:

Josip Berdajs, Ljubljana 5. Zeljarska ulica.

6 zavojčkov Sida medu 2 kroni po povzetju ali če se vpošlje denar naprej.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ 0/0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Po-
soja na zomljišča in poslopja na kranjskem proti 5¹/₄% izven
kranjske pa proti 5¹/₂%, obrestim in proti najmanj 3¹/₄% odpla-
čevanju na dolg.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

**Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..**

Letne zaključke

**Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, muzikalij itd. ..**

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo
zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim iz-
stavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico);
brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih.
Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam po-
zove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bol-
niška blagajna. Od blagajniškega zdravnika iz pol-
njeni bolniški list se mora takoj oddati v blagaj-
niški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira
le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba
nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih
lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto,
če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do
1. popoldne. S pritožbami se je obračati do na-
čelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Vojaški čevlji

**za častnike in
moštvo**

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,
Breg št. 20.